

תפ"ח 39000/05/21 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה
תפ"ח 39000-05-21 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

לפני כבוד הרכב השופטים:

כב' השופט אבי לוי [אב"ד]

כב' השופט ערן קוטון

כב' השופט איל באומגרט

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

פלוני

הנאשם

גזר דין (נוסח מותר לפרסום)

בהמשך לדיון שהתקיים לפנינו ביום 23.1.23 ולהחלטות שניתנו במסגרתו, רצ"ב נוסח גזר הדין הסופי המותר לפרסום. כאן המקום לציין, כי במסגרתו של נוסח זה שולבה החלטתנו בדבר ניכוי ימי שהותו של הנאשם הקטין במעון נעול וכן התקבלו חלק מטיעוני המאשימה - המפורטים בתגובתה בכתב מיום 22.1.23 - הנוגעים למחיקת פרטים מתוך גזר הדין, כאלו העלולים לזהות את נפגע העבירה. כמו כן, כנגזרת מהחלטתנו הנ"ל הושמטו פרטים מזהים נוספים מתוך עובדות כתב האישום אשר מופיעים בגזר הדין המקורי, אשר נועדו להגן על הקטינים המעורבים. למען, הסר ספק נציין, כי נוסחו של גזר הדין המקורי ונוסחן של ההחלטות המקוריות, המהוות חלק בלתי נפרד הימנו, הם המחייבים.

פתח דבר

אירוע מזעזע נתגלגל לפתחנו במסגרת הפרשה, המגיעה לקיצה במסגרת גזר - דין זה. אכן, מקרא כתב - האישום מעורר בקרב כל הקורא אותו מחשבות נוגות על החברה הישראלית בכללה ועל התהומות המוסריים והערכיים האיומים שאליהם נתגלגלה החברה בישראל בתקופתנו.

אכן, מדובר במעשים, המלמדים על אובדן צלם האנוש כמעט; מעשים המעוררים חלחלה וגועל; מעשים אשר יקשה להאמין שכן - אנוש מסוגל לבצעם בזולתו. קורבן המעשים, קטין, נושא בנפשו את הצלקות העמוקות, שחרט בו הנאשם שלפנינו במעשיו הנפשעים והנבזיים.

הנתון המזעזע מכולם נעוץ בגילו של העושה בעת ביצוע המעשה. לא היה זה עבריין מנוסה וותיק אשר ביצע את המעשים; כזה, שליבו גס כבר בסבל האנושי; אדם, שניסיונו וחוויותיו הפכוהו קהה - חושים ונטול - חמלה. העושה בפרשה בה אנו דנים כאן הוא לא אחר מאשר נער נורמטיבי לכאורה, אשר טרם מלאו לו בעת ביצוע המעשים 16 שנים.

דומה, שלבית הדילמה, אשר אל בין קרניה נזרק מי שצריך להכריע את גורל עונשו של הנאשם כאן מתמצה באמור

עמוד 1

לעיל.

המעשה - אליבא דכל בר דעת, הוא מזוויע וראוי לענישה מחמירה, מרתיעה, כואבת והולמת את הכיעור והפגיעה הקשה הטמונה בו.

היות מבצע - המעשים נער, קטין בן פחות מ-16 שנים, מחייב שקילת ענישתו והפעלת סמכויות כלפיו תוך מתן משקל ראוי לשיקולים של "שיקומו, הטיפול בו, שילובו בחברה ותקנת השבים וכן בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו" (סעיף 1א(א)) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א - 1971 (להלן: "**חוק הנוער**").

זו דילמה לא פשוטה המחייבת בחינה מעמיקה ושקילה עדינה.

כידוע, על ענישת קטין חלות הוראות חוק הנוער ואין חל עליה בתחולה ישירה סימן א'1 בפרק ו' בחוק העונשין, שעניינו הבניית שיקול - הדעת השיפוטית בענישה. עם זאת, ס"ק 40ט"ו לחוק העונשין התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") או ("**החוק**") קובע, שמבלי לגרוע מכך, "בית - המשפט רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה המנויים בסימן זה, תוך התאמתם לענישת קטין, ככל שסבר שראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה".

אין הכרח, אפוא, לקבוע מתחם עונש הולם ואין מיישמים את ההוראות הנוקשות יחסית של הבניית הענישה. הטעם לכך ברור - האיזון בין שיקולי הענישה השונים, המבוצע בהתאם לעקרונות הבניית הענישה שונה בתכלית מהאיזון המתחייב בין אותם שיקולים עת באים לגזור דין של קטין. לגבי בגיר, עקרון ההלימה הוא העיקרון המנחה בענישה (דרך המלך); עקרון זה קובע, כי יש לשאוף לקיים "יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו" (סעיף 40ב לחוק); ואילו שיקום הנאשם הוא בגדר חריגה מדרך המלך, בה ניתן לפסוע רק בהתקיים תנאים יוצאי דופן (הנאשם השתקם או שנמצא שמתקיים לגביו סיכוי של ממש שישתקם - וגם אז לא במקרה בו מעשה הפגיעה ומידת האשם הם בעלי חומרה יתרה, אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן).

לעומת זאת, כשעוסקים בענישת קטין, האיזון משתנה. עקרון ההלימה כבודו במקומו מונח; דא עקא, שיקול השיקום זוכה למשקל מהותי ומשמעותי; במקרים מסוימים אף משקל בכורה. אין מגבלה לחריגה לקולה מענישה הולמת; אין מניעה להטיל עונש בעל אופי שיקומי ולסטות מהענישה המתחייבת משיקולי ההלימה, ההרתעה והמניעה.

משמע,

"המחוקק בחר, על פני הדברים, דרך ביניים, שמחד גיסא הותירה את ענישתו של קטין ביסודה בחצרו של חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), ומאידך גיסא לא נעלה את הדלת להתחשבות בעקרונותיו של תיקון 113 גם לגבי קטינים, לפי שיקול דעתו של בית המשפט..." (ע"פ 7512/11 **פלוגי נ' מדינת ישראל**, ניתן ביום 15.5.2012) - **(ההדגשות אינן במקור)**.

זהו, אפוא, ארגז הכלים העומד לרשותנו בבואנו לקבוע לקטין שלפנינו עונש. זה המצפן, זהו אמצעי - הניווט.

עלינו להעניש את הקטין שלפנינו על מעשיו החמורים והנפשעים מתוך ראייה בעלת אופי שיקומי; אנו מניחים לנגד עינינו את תפיסת - העולם שביטא המחוקק - כל עוד קטין טרם בגר, יש להאמין ולקוות שישנה דרכיו, ישתקם ויהפוך לבגיר שהוא אזרח נורמטיבי, חיובי ותורם. כל עוד שתקווה ואמונה אלו לא נגוזו - על העונש המוטל עליו לשקף זאת.

אכן, במקרים לא מעטים, נמנעו ערכאות שיפוטיות מלהטיל עונש הולם על מעשים חמורים שבוצעו בידי קטינים תוך ששיקול השיקום זכה למקום של בכורה. במקרים אחרים, ובפרט מקום בו סיכויי השיקום נתפסו כמפוקפקים, זכה שיקול ההלימה (ושיקולי ההרתעה והמניעה) למשקל משמעותי.

לצורך גזירת דינו של הנאשם כאן, נפעל, אפוא, בהתאם לנוסחה הבאה - משאין חולק על חומרת המעשה ועל הצורך להטיל ענישה הולמת וחמורה, הטלת ענישה, המתמקדת בצורכי השיקום וחוטאת לשיקולי ההלימה תתאפשר רק מקום בו נסבור שהתקווה לשיקום והסיכוי להתגשמותו הם בעלי אופי דומיננטי.

כשאנו מצוידים בתובנות אלו, נצא למסע לקביעת העונש הראוי להיות מוטל על הקטין שלפנינו. תחילתו של מסע בתיאור עובדות ההרשעה, כפי שבאו לביטוי בכתב האישום המתוקן.

עובדות כתב - האישום המתוקן

המתלונן בתיק זה, קטין יליד ***** הכיר את הנאשם במשך *****; היה עליו, עובר ליום ****, לשלם לנאשם סך **** עבור סם מסוג מריחואנה שהנאשם סיפק לו; המתלונן הודיע לנאשם שאינו יכול לשלם את הסכום במועד; לפיכך, הודיע לו הנאשם שעליו לשלם לו סך ***** ביום ***** בשעה ***** פגש הנאשם באקראי את המתלונן ב ***** ופנה אליו, ביקש שיתלווה אליו והשניים אכן הלכו יחדיו. במהלך צעידתם, **איים הנאשם על המתלונן באומרו - "היום אתה לא חוזר הביתה"** כדי להניעו לשלם את החוב. המתלונן ביקש מהנאשם שיאפשר לו ללכת ולהביא את סכום הכסף האמור ***** אך הנאשם סירב.

בשעה ***** לערך, הגיעו השניים לחורשה באזור; הנאשם הוציא מכיסו סכין מתקפלת אותה החזיק שלא כדין. הוא אחז את הסכין בידו באופן מאיים, הורה למתלונן לחשוף את איבר מינו ובידו השנייה אחז הנאשם בטלפון הנייד שלו **והסריט את המתלונן** שלא בהסכמתו. **בשל פחדו מהנאשם, הפשיל המתלונן את מכנסיו ותחתוניו, אחז באיבר מינו וביקש מהנאשם - "בחייך לא את הזין"**. הנאשם הורה למתלונן למתוח בידו את איבר - מינו ואיים עליו באומרו "אני חותך לך את הכל". המתלונן, מפאת פחדו מהנאשם, מתח את איבר מינו ואמר לנאשם "אני לא רוצה להיות עקר אחי... אני אמות מזה אחי יש לי פה עורק". הנאשם הפך את הסכין שאחז בידו, כך שחלקו המשוון של הלהב פונה כלפי מעלה **והעביר את חלקו של הלהב על איבר מינו של המתלונן על - מנת להפחידו**. הנאשם אמר למתלונן - "סתם למה שאני אחתוך לך את הזין יא חמור" ואז חדל מלהסריטו. אחר - כך הכניס הנאשם את הסכין לכיס מכנסיו, הורה למתלונן להרים את מכנסיו ולבוא עמו; המתלונן עשה כן והשניים ישבו ושוחחו תוך שהנאשם ממשיך לדרוש מהמתלונן את תשלום החוב.

בשעה ***** הוביל הנאשם את המתלונן ל****. בהגיעם *** וכשהסכין בכיסו של הנאשם **נטל הנאשם כבל שהיה במקום, וכרך אותו סביב ידי המתלונן והורה לו לכרוע על ברכיו. המתלונן עשה כן. הנאשם הוריד מכנסיו ותחתוניו, אחז בידו בצווארו של המתלונן והורה לו למצוץ את איבר - מינו, המתלונן עשה זאת בשל פחדו מהנאשם.**

בהמשך, הנאשם הורה למתלונן לשכב על גבו וקשר את הכבל שהיה כרוך סביב ידי המתלונן לעץ סמוך. **הנאשם הניח את הג'קט של המתלונן על עיניו והתיישב על - פניו**. הנאשם הורה למתלונן לבוא עמו ל****, שם אמר לו **שלא ישחרר אותו עד שלא יקבל את תשלום החוב בידיו**. ***** הנאשם הסכים והמתלונן, מתוך פחד, הלך לביתו, הביא עמו ***** ונתן את הכסף לנאשם.

בגין מכלול המעשים הללו קבענו כי הנאשם ביצע את העבירות הבאות:

- א. **מעשה סדום**, לפי סעיף 347(ב) בנסיבות סעיף 345(א)(1) לחוק העונשין;
- ב. **מעשים מגונים**, לפי סעיף 348(ב) בנסיבות סעיף 345(ב)(2) לחוק העונשין;
- ג. **סחיטה באיומים**, לפי סעיף 428 סיפא לחוק העונשין;
- ד. **החזקת סכין שלא כדין**, לפי סעיף 186 לחוק העונשין;
- ה. **פגיעה בפרטיות**, לפי סעיף 2(3);(4);(5) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א - 1981.

תסקירים ביחס לנפגע העבירות (להלן: "נפגע העבירה")

על - מנת לקבל תמונה בהירה בדבר הנזקים שנגרמו למתלונן פועל יוצא של המעשים הללו ביקשנו מהמפקחת המחוזית לנפגעי עבירה במחוז חיפה והצפון לערוך תסקיר נפגע אודותיו. ואכן, ביום 11.11.21 הופק תסקיר נפגע עבירה; יצוין, כי ביום 28.11.22 נערך תסקיר משלים על - מנת לשרטט תמונה עדכנית יותר.

מטבע הדברים, פרטי התסקיר יובאו להלן בקצירת האומר ותוך הבאת פרטים אישיים, אשר פגיעתם בפרטיותו של המתלונן איננה חמורה. הדבר נובע מרצוננו למנוע, ככל הניתן, פגיעה נוספת בפרטיותו ומתוך רצון לשמור באורח קפדני על צנעת - הפרט שלו.

נציין, כי מתחילת גיל ההתבגרות סבל נפגע - העבירה מבעיות התנהגות ואף התמכר לחומרים ממכרים; עבר ניסיונות גמילה ואף נשר ממסגרות טיפוליות שונות. נכון למועד התסקיר הראשון צוין, כי הוא מקיים יציבות פגיעה, החל לחוש בפלאשבקים וזיכרונות פולשניים וחודרניים כשהטראומה איננה עוזבת את נפשו יום יום. הטראומה פגעה ביכולתו לתת אמון בזולת ובפרט בגברים והביטחון העצמי שלו התדרדר מאוד. הוא סבל מקשיי הירדמות ומפרנויה כלפי כל סביבתו. בני משפחתו כואבים את כאבו ומגויסים כדי להכילו ולתמוך בו.

לסיכום, צוין, שהפגיעה לוותה בהשלכות קשות במיוחד על נפשו ומצבו הרגשי של נפגע - העבירה. הטראומה הצטרפה למשברי - חיים רבים ולמצבים פוגעניים שבהם היה נוכח. הוא החליט (באותו שלב) לבחור בחיים, ביציאה מהטראומה ואף התנקה מסמים.

ביום 28.11.22, על פי בקשתנו, הוגש תסקיר משלים ביחס לנפגע העבירה. למרבה הצער בתקופה בת 6 חודשים שלפני עריכת התסקיר חלה התדרדרות במצבו הרגשי והנפשי. ***** ושם הסימפטומים הפוסט - טראומתיים שהיו מנת חלקו מאז הפגיעה המינית תקפו אותו באורח תדיר יותר ועוצמתי יותר. הוא חווה ניתוקים ודיסוציאציה; הפחד להיתקל בנאשם הפך לפרנויה וכמו - כן הוא פיתח פחד מפני דמויות גבריות באורח כללי. הוא חזר לשימוש מאסיבי באלכוהול ובמשך חודש עשה שימוש בסמים ואף החל להמר. הוא סובל ממחשבות - אובדניות ואף עשה ניסיונות לממשן, *****.

מבדיקה עלה, כי הוא סובל מהחמרה משמעותית של תסמיני פוסט טראומה ודיכאון עם פגיעה קשה בתפקוד. תפקודו הכללי התדרדר בכל המובנים - הוא חדל לשתף פעולה עם התוכנית השיקומית *****, החל לפרוץ את גבולות ***** וחזר לדפוסים התמכרותיים. הוא מתמודד עם בדידות, חרדות וכאבים שפוקדים אותו מדי יום.

לסיכום צוין, כי חלה רגרסיה משמעותית במצבו הרגשי והתפקודי. החזרה לשימוש בחומרים פסיכו - אקטיביים מהווה ניסיון בריחה מהכאב אך בפועל, מדרדרת אותו ומעמידה אותו במצבי סיכון. *****

תסקירי שירות המבחן לנוער בעניינו של הנאשם

כידוע, לתסקיר שירות המבחן לנוער מיוחס משקל ניכר עת בא בית - המשפט לדון ולשקול איזה עונש יש להטיל על קטין בגין הרשעתו בדין, ככל שיוחלט להרשיעו. התסקיר כולל לא רק פרטים עובדתיים ביחס לנאשם ולמשפחתו; הוא כולל תיאור של יחסו של הנאשם לעבירות שבביצוען הודה וכן דיווח אודות התפתחות הטיפול בו ובכלל זה שינוי ביחסו למעשים שאותם ביצע.

חרף זאת, גם בהבאת תמצית דו"חות שירות המבחן לנוער בעניינו של הנאשם שלפנינו, נקפיד להימנע מפירוט בלתי - נדרש של נתונים שיש בהם לפגוע פגיעה מופרזת בפרטיותו.

התסקיר הראשון בעניינו של הנאשם הוגש ביום 28.8.22. במסגרתו צוין, כי משפחתו עלתה ארצה ממדינה במזרח אירופה בשנת 2000 וכי הוא עצמו נולד בארץ. אביו נפטר כתוצאה ממחלה קשה בהיות הנאשם כבן 11 שנים כאשר שנה קודם לכן התגרשו הוריו זו מזו. גירושי ההורים לוו בסכסוכים קשים אשר כללו תלונות הדדיות במשטרה. לנאשם אח בכור מהוריו ושני אחים צעירים שנולדו במסגרת נישואיה השניים של אמו. הנאשם היה קשור מאוד לאביו וסעד אותו בשנתו האחרונה עד למותו; מות האב היווה עבורו שבר משמעותי מאוד. צוין, כי מצוקה זו טרם עובדה. יצוין, כי מהדיווחים שנמסרו עלה כי האב נהג לשתות אלכוהול ואף הפעיל אלימות מילולית ופיזית כלפי אמו של הנאשם. הקשר של הנאשם עם אמו היה רופף יותר ובשנה שקדמה למעצר נותק למעשה כליל. בתקופה זו עבר להתגורר אצל סבתו.

צוין ביחס לנאשם, שהוא גדל - גוף ונראה מפותח מבני גילו. הוא סבל בהיותו ילד מלקויות למידה וכן מהפרעת קשב וריכוז. הוא שולב בכיתת חינוך מיוחד ובהמשך, בכיתה י' בכיתת שילוב מלא. בשנת 2015 נקלט בכפר ילדים; מאבחון שנערך לו בשנת 2017 עלה, שהוא חווה תקופה לא פשוטה מבחינה רגשית אך לא הרבה לשתף. בתחילה נראה היה, כי הוא במסלול לקראת בגרות מלאה אך בהמשך, חלה ירידה במוטיבציה ונראה כי הוא פחות פנוי ללמידה. הוא נתפס בתחילת שנת 2020 מעשן גראס אך סירב לטיפול בהקשר זה ולפיכך הוחלט על החזרתו לביתו.

בתקופה שלאחר סגרי הקורונה נערכו חיפושים משטרתיים אחר סמים בבית המשפחה ומשהדבר לא היה מקובל על האם הוא החליט לעבור לגור עם סבתו.

הנאשם סיפר לשירות המבחן שהוא החל משתמש בסמים מסוג מריחואנה בכיתה ז' ח' ובהמשך על בסיס יומיומי.

בשיחות ביחס לביצוע העבירה הודה הנאשם בהדרגה בביצוע המעשים, הביע חרטה ותחושת אמפתיה כלפי המתלונן. הוא הסביר כי החליט ללמד את המתלונן לקח על ידי השפלתו לאור העובדה שהיה חייב לו כסף. הוא הבהיר, כי חש

טוב במהלך האירוע עצמו ולאחריו לא המשיך להתעסק בעניין. הוא סיפר שהחזיק סכין באורח קבוע שכן כך נהגו כולם וכי נהג להשתמש בסמים באורח קבוע בתקופה זו. הוא הביע רצון להתנצל בפני הקורבן שכן הבין ש"רצח נפש של אדם". הוא הבהיר כי מניע מיני לא ליווה את המעשים; הם הונעו, לדבריו, כל כולם מתוך מטרה להשפיל. טרם מעצרו נעשה ניסיון לרתום את הנאשם לגמילה מסמים ואכן, החל בחודש ינואר 2021 היו הבדיקות שמסר "נקיות". הוא נעצר במאי 2021, שהם שבועיים ומחצה במתקן "קישון" ואח"כ כחודשיים וחצי בכלא "אופק". תפקודו בכלא היה תקין ומהדיווחים עלה, שאינו חווה קשיים חריגים, משבר או מצוקה בהיותו במעצר. עלה חשש שהוא עלול לאמץ דפוסים עברייניים ככל שיישאר תקופה ארוכה יותר במעצר.

הנאשם נקלט במעון "נווה חורש" תחת צו אבחון והסתכלות במסגרת הליכי המעצר. שהותו שם הוארכה בחודשיים נוספים. הוא תפקד היטב במסגרת אף כי לא שיתף פעולה בהערכת מצבו. הוא נתפס על ידי נערים אחרים כמנהיג והם חששו ממנו. לאור העדר יכולת להעמיק בתהליך הטיפול הוא הושם במעון הנעול "מצפה ים" תחת צו השגחה זמני בתנאי מגורים.

נערך לו אבחון פסיכו-דיאגנוסטי. ממנו עלה, כי על רקע אישיותו הנרקסיסטית וחווית ההורים שהייתה שלילית עבורו, הוא חש קושי להתמודד עם דחפים מיניים תוקפניים שמובילים לאובדן גבולות מעצורים ועכבות, קושי ליצור קשר תוך נפרדות מה שהובילו לשלטנות ולהתנהגות הפוגעת בזולת כשהוא כופה עצמו בכוח בלי מעצורים ועכבות.

הערכת הפסיכולוגית הייתה, שהוא זקוק לטיפול פסיכולוגי ארוך - טווח, אחרת הוא עלול "להיות מסוכן לאחרים" ולהימנע מלהשתמש ביכולותיו לטובתו.

ב"מצפה ים" נקלט הנאשם היטב, לא הרבה להעמיק בשיחות עם הצוות והוא בעל יכולת השפעה על הקבוצה בהיבטים חיוביים אך גם שליליים (לעיתים נגרר לציניות ולשיח מילולי לא מותאם).

הצוות התרשם, שרוב הנסתר על הגלוי ושהוא "מפעיל" נערים באופן הסמוי מעיני הצוות.

עו"ס המעון ציינה שייתכן שהוא טרם נחשף בצורה אותנטית לחלוטין. הוא שולב בקבוצה טיפולית לנערים פוגעים מינית (אפריל 2022) ובמסגרתה ביטא דפוסי חשיבה בעלי אופי עברייני. הוא חשף את מעשיו אך השקיע מאמץ להסתיר ולצמצם והתקשה לבטא רגשות ומחשבות.

בתחום הלימודים ובהשפעת טיפול תרופתי, הוא השתתף בלימודים אף כי מאז עבר למרחב הקידום, המוטיבציה ירדה ומעת לעת עזב את כיתת הלימוד על - מנת לכתוב שירים או לקרוא עיתון. במרחב הקידום הוא אף נגרר ל"התנהגות שאינה מקדמת אותו".

בוועדת ההערכה שנערכה לנאשם ב"מצפה ים" ביום 23.8.22 הובהר לו כי חלק מהטיפול הוא שילוב בקבוצה ייעודית לנערים פוגעים מינית.

בסיכום התסקיר צוין, כי הנאשם זקוק להמשך טיפול סמכותי אינטנסיבי במסגרת חוץ - ביתית לצד שילוב בטיפול קבוצתי ייעודי לנערים פוגעים מינית כך שהתנהגותו הפוגענית תקבל מענה טיפולי, הולם ומקיף.

צוין, כי טרם בשלה השעה לגיבוש המלצות סופיות בעניינו, כי יש לשלב בקבוצה לנערים פוגעים מינית ולהמשיך בטיפול בו במעון לתקופה משמעותית לצורך העמקת הטיפול הפרטני ועיבוד העבירות. הומלץ, אפוא, לדחות הדין בעניינו.

משהורה בית המשפט את שירות המבחן לנוער להפיק המלצות עונשיות בעניינו של הנאשם התקבלה חוות - דעת נוספת ביום 8.9.22. במסגרתה, הומלץ להרשיע את הנאשם ולהטיל עליו עונש מאסר על - תנאי, להורות על המשך החזקתו במעון לתקופה בת שנתיים נוספות (מכוח פקודת המבחן) ולהטיל עליו לפצות את נפגע העבירה.

תמצית עדויות מנהל מעון "מצפה ים" וקצינת המבחן לנוער

ביום 12.9.22 התקיים דיון מעמיק בבית המשפט בעניינו של הנאשם. במסגרתו, שמענו בקשב רב את דבריהם של הממונים על החזקתו של הנאשם והטיפול בו - מנהל המעון (מר אושרי בראל) וקצינת המבחן לנוער המטפלת (גב' מירי אופיר - צור).

מר בראל ציין, שההליך הטיפולי בעניינו של הנאשם החל רק ב"מצפה ים" (מרחב הקידום) ולא לפני - כן. במועד מסירת העדות עמד הנאשם לפני שלב שבו צפוי הטיפול להעמקה משמעותית. צוין כי הוא איננו חף ממורכבויות ומדפוסים בעייתיים אך ההתרשמות היא שהוא עושה מאמץ כדי לשנות דפוסים אלה. צוין, כי הוא עוזר לנערים אחרים ואף מספר אותם טרם היציאה הביתה לחופשת שבת. מנהל המעון ציין שסיום ההליך המשפטי עלול לעיתים ליצור בעיות דוגמת "מנוחה על זרי הדפנה" מה שפוגע בהתקדמות הטיפולית. צוין, שהנאשם נקי מסמים. לדבריו, השיקום, שהוא היעד הנכסף, מחייב מתן טיפול שיהפוך את הנאשם לאזרח טוב ויאפשר לו להגשים את עצמו. לדברי המנהל, קיימת פרוגנוזה טובה לטיפול כאשר תוך שלושה חודשים התמונה תתחדד וניתן יהיה לעדכן את בית - המשפט במצב.

הגב' מירי אופיר צור, ק. המבחן לנוער, ציינה שאלמלא ראו היא וחבריה סיכוי לשיקום לא הייתה ממליצה על הארכת הצו; הכניסה לקבוצה היא משמעותית ותאפשר בסיס רחב יותר להמלצה סופית.

דברי הנאשם

הנאשם עצמו, בדברים שהשמיע לפנינו הביע תודתו לצוותים המקצועיים; הוא ציין, כי הוא מצוי בין כותלי מסגרת מזה זמן ארוך לנוכח מעשיו ומציין שלמד במהלך ההליך הטיפולי לגלות צדדים חיוביים באישיותו. לדבריו, הוא מצוי בעיצומו של תהליך עמוק ומשמעותי וביקש הזדמנות להמשיך בתהליך ב"מצפה ים".

תסקיר משלים של שירות המבחן לנוער בעניינו של הנאשם

בשולי הדיון, חזר שירות המבחן לנוער על בקשתו שנדחה את הדיון בעניין גזירת דינו של הנאשם בשלושה חודשים ואילו ב"כ המאשימה ביקשה שהדבר יעשה על אתר. נענינו, לבסוף, לבקשת שירות המבחן לנוער אך ציינו, שיש להפיק חוות דעת מלאה וסופית עד לישיבה הבאה; שיש לאסוף נתונים שיספקו תמונה בהירה באשר לסיכויי השיקום של הנאשם ולצורך זה לזרז תהליכים בעניינו; הבהרנו שלא יינתנו דחיות נוספות כלשהן.

ביום 8.12.22 הוגש תסקיר משלים ביחס לנאשם. ממנו עלה, שוועדת הערכה שנערכה לנאשם ביום 28.11.22 קבעה כי תפקודו **לרוב תקין**; **לרוב** הוא מקבל את סמכות הצוות ונענה לכללי המרחב, מבצע את המוטל עליו **אך לעיתים, לאחר ויכוחים וחוסר הבנה של מקומו אל מול הצוות**. יכולות ההשפעה שלו כלפי הקבוצה הן חיוביות אך גם שליליות ולעיתים הוא נגרר לשיח מילולי לא מותאם מולם. עם זאת, הוא עושה מאמצים להשתפר ולעבוד על חלקים שליליים אלו. הצוות עדיין הדגיש כי אצל הנאשם **רב הנסתר על הגלוי** ושקורים במסגרת אליה הוא משתייך **"דברים" מתחת לפני השטח** והוא חלק מכך או לפחות מודע לדברים. היפתחותו כלפי הצוות בהיבט הרגשי מצויה בשלבים

התחלתיים. צוין, כי קיימת עבודה רבה בהיבט הרגשי ובמתן אמון וכן, כי הנאשם זקוק לעבודה על - מנת לזהות מצבים שבהם הוא מתנהל באורח לא מותאם **וחוצה את הגבול כך שהתנהלותו הופכת שלילית**. אל מול חבריו הוא מגלה אמפתיה ויוצר קשרים אך לעיתים נגרר לציניות ולשפה לא מותאמת. עם זאת, תופעה זו פחתה בשבועות האחרונים ובמסגרת ועדת ההערכה האחרונה צוין, שהוא שומר על שיח רגוע ומכבד. הוא נתפס כיהיר מול שאר הנערים.

את העו"סית הוא שיתף בחשש מגזר - הדין הצפוי לו ואת רצונו לבצע עבודה טיפולית משמעותית כדי להימנע מכך.

בטיפול הקבוצתי, כאמור, עלה, כי ישנם חלקים של שליטה וניהול כחלק מדפוסים עברייניים אשר קורים מתחת לפני השטח במעון ומול חברים חלשים יותר. הדבר קורה לצד השתלבות חברתית טובה, הובלה בתחום החברתי ושיתוף ביחס לחלקים רגישים ופגיעים שלו.

בתחום המיני, אף כי האמור בשלבים ראשוניים של האבחון, מתרשמים המנחים שלו מסוגיות מרכזיות של שליטה, שימוש במין למצב את הדומיננטיות שלו מול דמויות חלשות ממנו ובלבול ואיחוד של מיניות וכוחניות או תוקפנות. צוין, כי "במובן זה, **ביסוסו כנער מוביל ומנהיגותי במעון, בשילוב עם דפוסים אנטי-סוציאליים והסתרות מהווים גורמי סיכון לפגיעה או לטריגר לפגיעה בתוך ומחוץ למעון**. עם זאת, ניכר, כי לקטין רצון כן להירתם ולהיעזר במנחים ובקבוצה בתחום המיניות הבריאה וכן בנוגע להבנת מרכיבי מעגל הפגיעה שלו ודפוסיו הבלתי - יעילים והפוגעניים".

לסיכום חוות - הדעת צוין, כי הנאשם "זקוק להמשך טיפול אינטנסיבי קבוצתי במסגרת 'מצפה ים' על - מנת להמשיך ולשמר את השיפור אותו מציג בתהליך הטיפול **ולשם הכחדת התנהגות עוברת - חוק בעתיד**".

מתוך ראיית גורמי הסיכון והסיכוי שפורטו בתסקיר הראשון (כמפורט לעיל) צוין, כי הוא זקוק להמשך טיפול סמכותי אינטנסיבי במסגרת חוץ - ביתית לצד המשך שילוב בטיפול קבוצתי ייעודי לנערים פוגעים מינית באופן שהתנהגותו הפוגענית תקבל מענה טיפולי הולם ומקיף.

המלצת שירות המבחן לנוער הייתה כדלקמן -

"לאחר שהתלבטנו מחד לאור חומרת העבירות המיוחסות לקטין עם מרכיבים בולטים של אלימות פיזית, סחיטה באיומים, השפלה וביזוי אשר גרמו נזק רב (נפשי ופיזי) לנפגע העבירה ומנגד מדובר בקטין המשולב בתהליך שיקומי משמעותי, מגויס לטיפול, לקח אחריות על מעשיו, מבין חומרתם ובעל פוטנציאל שיקומי". מכאן, הומלץ להרשיעו בדין, להעמידו במבחן למשך 30 חודשים במסגרתם ימצא במעון הנעול למשך שנתיים, כשבחצי השנה האחרונה יחזור לקהילה וילווה על ידי השירות; מאסר על - תנאי משמעותי כעונש הרתעתי, של"צ בהיקף של 250 שעות ופיצוי לטובת נפגע העבירה לאחר סיום תקופת השהות במעון הנעול.

תמצית עדות מדריכת הנאשם במעון

ביום 12.12.22 נערכה ישיבת בית - המשפט לשמיעת ראיות וטענות לעניין העונש. במסגרתה נשמעה עדותה של הגב' אפרת גולן, מדריכה במסגרת המעון "מצפה ים". עדה זו עמדה בדבריה על כך, שהנאשם מצוי במגמת שיפור בשנה שבה הוא מצוי במעון; הוא מחויב מאוד לתהליך, נוטל אחריות על מעשיו; הוא בעל פוטנציאל שיקומי גבוה בשל כך; אין מבחינים בנסיגה משמעותית מצדו. עם זאת, הבהירה הגב' גולן שצוין ש"לרוב" תפקודו תקין כי במעון "אין מושלם". העדה אישרה שבעבר (בחצי השנה האחרונה) אובחן הנאשם כמי שסובל מקושי למצוא מקומו מול הצוות והוא עדיין זקוק לחיזוק בהיבט זה. היא תיארה כי הוא נוטה להתווכח עם אנשי הצוות, ולהביע חוצפה כלפיהם; כלפי הנערים

האחרים יש מקרים שבהם הוא "מוביל" בהיבט השלילי, אך להערכתה נטייה זו פוחתת עם הזמן. היא אישרה שקיימת הסתרה בהיבטים מסוימים מצדו; עוד סיפרה שבעניינים מסוימים הוא מתקשה לקבל את החלטות הצוות לגבי כן כאשר הדבר בא לביטוי בוויכוח ארוך, ב"טונציה גבוהה" והתלהטות הרוחות. הודגש, כי הבעיה העיקרית עם הנאשם איננה התפרצות או אלימות אלא הקורה מתחת לפני השטח. העדה ציינה, שלהערכתה **המסוכנות הנשקפת ממנו פחתה באופן משמעותי, ככל שמדובר בהתנהגות בתוך המעון או בחופשות מהמעון.** העדה אישרה, **שנכון להיום עושה עדיין הנאשם, בתפיסתו, שימוש במיניות לצורך שליטה בדמויות חלשות** אך כי מטעם זה, התבקשו שנתיים נוספות של טיפול. העדה אישרה ביושר שאיננה יכולה להתחייב ביחס לתוצאות התהליך אך התחייבה, במקרה של כישלון, להחזיר את העניין לבחינת בית - המשפט.

לשאלה, כיצד תקופה בת שנה במעון לא הביאה עדיין לתוצאות של שינוי דרמטי באורחות חשיבתו ענתה העדה, ש"במחצית השנה הראשונה עדיין לא נעשית עבודת - עומק" וכי זקוקים לזמן משמעותי נוסף כדי לבצע עבודת - עומק מלאה.

העדה הסבירה שהנאשם טרם כתב מכתב - סליחה לקורבן שכן המדובר בפעולה המבוצעת בהמשך התהליך; היא ציינה שאמנם לא שמעה מהנאשם רצון לכתוב אל הקורבן אך יודעת שהוא מצטער.

לשאלות ב"כ המאשימה, ציינה העדה, שלא טענה שאין נשקפת מסוכנות מהנאשם אלא רק שהיא חושבת שהמסוכנות פחתה עד כדי כך שלטווחי - זמן ידועים וכשהוא מצוי בטיפול אפשר לסמוך עליו שייצא החוצה ולא יפגע בזולת. לדבריה, **אלמלא סברה שיש מסוכנות לא הייתה סבורה שיש צורך בשנתיים נוספות של טיפול.**

סיכומי הצדדים

ב"כ המאשימה

עו"ד מאיה חזן - דהאן, ב"כ המאשימה, התייחסה בדבריה לאירועים המתוארים בכתב האישום: היא עמדה על פערי כוחות משמעותיים בין הנאשם לבין קורבן העבירה חרף פער הגילאים בינם (שהוא לכאורה לטובת נפגע העבירה); היא עמדה על כך, שעניין לנו באירוע סחיטה באיומים על רקע דרישת - חוב **** ודרישת "תוספת ריבית" בגין אי תשלום במועד בסך *** נוספים; אירוע הסחיטה נמשך שעות רבות; האירוע התפרס על פני מספר זירות כשנפגע העבירה מוחזק כבן - ערובה בידי הנאשם והנאשם מונע ממנו לפנות לעזרה. צוין, כי האירוע מסלים לכדי עבירות מין חמורות המאפיינות סרט אימה של ממש. חלק מהאירוע אף צולם ואף הופץ. ב"כ המאשימה ציינה, שמדובר כאן בהתנהגות עבריינית בדרגה הגבוהה ביותר כשהאישיות של הנאשם, הניבטת ממנו מאופיינת כאלימה, אכזרית, סאדיסטית ומסוכנת. חווייתו הקשה של נפגע - העבירה באה לידי ביטוי בתסקירים הנ"ל והדבר אף מלמד שמלכתחילה עניין לנו בנער מוחלש, נער בסיכון ופגיע כשהפגיעה החמירה מצבו מאוד. המכלול מלמד ממש על "רצח הנפש" של נפגע - העבירה; הוא סובל מפוסט - טראומה וחלה הידרדרות קשה במצבו. ב"כ המאשימה ציינה, שחששו של נפגע - העבירה מהנאשם כה רב עד כי הוא ביקש לקבל הודעה לגבי כל חופשותיו של האחרון מהמעון על - מנת שלא ייתקל בו באקראי. היא ציינה, כי בחודש לפני ישיבת הטיעונים לעונש ***. צוין, כי נפגע העבירה אינו יכול להיות נוכח בדיון מטעמים מובנים; בשמו אמרה התובעת, שהוא מבקש שיוטל על הנאשם עונש מאסר וכי ייפסק לו פיצוי בגין הנזק הנפשי העצום שנגרם לו.

ב"כ המאשימה ציינה, ששירות המבחן לנוער מעוניין לעזור לנאשם ואנשיו מנסים לעשות על מנת לקצר את ההליך הטיפולי, אך, כלשונה, כניסתו לקבוצה הטיפולית הייתה "צולעת"; הדפוסים העברייניים לא נעלמו והם מצויים מתחת לפני השטח; במובנים רבים, ובפרט בהיבט של הפגנת דומיננטיות מול דמויות חלשות לא חל שינוי לעומת המצב בתחילת התהליך; בתוך השכבות הפנימיות, כלשונה, אין ניתן להבחין בשינוי. לדעתה, רמת הסיכון הנשקפת מהתסקיר - האיטיות והצלילה בתהליך וחוסר הבהירות הגלומה בו כלל אינה הולמת את ההמלצה הסופית שנופקה. לדעתה, האמירה בדבר פרוגנוזה טובה איננה במקומה ואיננה מבוססת. לפיכך, עתרה ב"כ המאשימה לדחיית המלצת השירות. היא עמדה על כך, שאין האמור באירוע בו הנאשם, בשל גיל צעיר (15 וחצי) "נגרר" אחרי אחרים; עניין לנו בנער אינטליגנטי, מחושב, שלנגד עיניו הייתה מטרה ברורה - הענשת המתלונן.

היום הנאשם כבן 17 ו-10 חודשים, קרוב לגיל הבגרות וראוי אפוא לייחס משקל גבוה לשיקולים אחרים ולא רק לשיקול השיקומי. הוסיפה ב"כ המאשימה - קטינות איננה מקנה חסינות מענישה; הדברים נכונים בוודאי כשעסקינן בעבירות - מין; יש לייחס משקל גבוה לשיקולים של חומרת המעשים, ההלימה בין המעשים לעונש; השפעת המעשים על הקורבן וסיכויי השיקום של הקורבן. גם ההרתעה צריכה להיות מובאת בחשבון. ראוי, לגישת ב"כ המאשימה, להעביר במסגרת גזר - הדין מסר חינוכי ולהעביר מסר למתלונן כי סבלו זוכה לאזון קשבת. הגיל צריך לבוא בחשבון, לדעתה, רק עת באים לקבוע את משך המאסר המוטל; לדעתה, היעדרות להמלצת שירות המבחן לנוער ושליחת הנאשם למעון נעול למשך שנתיים איננה סבירה בשים לב לכך שהקורבן מצוי בחרדה כל העת מפני מפגש אקראי עם הנאשם, במסגרת חופשותיו. הדברים יחריפו אם העונש שיוטל יהיה ריצוי תקופה במעון נעול, שכן אז, החובה לדיווח על יציאת הנאשם לחופשות תוסר ולכך צפויות לכך השלכות הרסניות על המתלונן.

לפיכך, ראוי, לדעתה, להטיל על הנאשם עונש מאסר לריצוי בפועל לתקופה משמעותית לצד מאסר על תנאי ופיצויים לטובת המתלונן.

ההגנה

עו"ד מוטי לוי, סנגורו של הנאשם עמד על כך שהנאשם הודה ונטל אחריות; הוא ציין, כי נפגע העבירה סבל מבעיות רגשיות ונפשיות עוד בטרם שנפגע מידי הנאשם; הוא היה מכור לסמים, טופל בגין בעיות פסיכיאטריות קשות ולפיכך, אין מקום "להפיל" את כל תלואותיו וצרותיו על גבו של הנאשם ועל פגיעתו בו. הסנגור לא חלק על כך, שמעשיו של הנאשם צלקו את נפשו אך אין מקום, לדבריו, להתעלם ממצבו של המתלונן עובר לפגיעה בו.

הסנגור הפנה אל תסקיר שירות המבחן לנוער ואל דברי אנשי המוסד בו שוהה הנאשם מזה זמן וסבר שיש להתייחס להמלצות אלו ברצינות ולאמצן ככתבן וכלשונן. הסנגור עמד על רקעו המשפחתי הקשה של הנאשם, על פירוקה בפועל של משפחתו הגרעינית; על מות אביו כשהוא צעיר מאוד ועל מכלול הנסיבות האישיות אשר עמדו על הפרק עת הנאשם ביצע את המעשים שבגינם הוא נותן את הדין.

הסנגור קבל על כך, שהמאשימה תוקפת את חוות - דעת שירות המבחן לנוער אף כי היא לא טרחה להמציא חוות - דעת מקצועית נוגדת כלשהי. בהתייחסו לקשייו של הנאשם במסגרת כפי שהללו תוארו על ידי נציגי המעון אשר העידו בבית - המשפט ציין, שאיננו רואה בשלילה את אי - קבלת הדין האוטומטית אם בסופו של יום הנאשם מקבל את מרות המדריכים ואנשי הצוות. לדעת הסנגור, התנהגותו של הנאשם במעון הייתה מופתית.

הסנגור הוסיף וטען, כי ההלכה הפסוקה קובעת כי, ככלל, יקבל בית - המשפט את המלצת שירות המבחן לנוער ואת

המלצת גורמי הטיפול אלא אם קיימים שיקולים כבדי - משקל להימנע מקבלת ההמלצות הללו. לדעת הסנגור, הימנעות מאימוץ כאמור יכולה להיעשות מקום בו ההמלצה מופרכת ועל - מנת לקבוע זאת, על המאשימה להציג חוות דעת מקצועית נוגדת. הסנגור הפנה אל רשימה ארוכה של הליכים בהם עמדו לדין קטינים בגין ביצוע עבירות - מין ושבמסגרתם בתי המשפט אימצו את המלצת הגורם המטפל (הימנעות מהטלת מאסר בפועל בכליאה).

לגישת הסנגור, מקרהו של הנאשם דכאן איננו חריג ואיננו יוצא - דופן ואיננו מצדיק, אפוא, חריגה מהמלצת שירות המבחן לנוער. עניין לנו בנער שבא ממסגרת משפחתית רעועה, אשר היה בן 15 וחצי בעת שביצע את המעשים, עברה שנה וחצי שבמהלכה נשללה חירותו והוא שולב בהליך טיפולי עד לגזירת - דינו, ואילו המלצת שירות המבחן טומנת בחובה תקופה נוספת של שלילת חירות. לדעתו, הן במישור האינטרס הציבורי הן במישור האישי - שיקומי של הנאשם, אימוץ המלצת שירות המבחן יביא לתוצאה הולמת הכוללת ממד של טיפול. לטענת הסנגור, השתת עונש מאסר בכליאה לא תספק שום אינטרס למעט נקמה.

דברו האחרון של הנאשם

הנאשם בחר לומר דבריו האחרונים לפנינו, שאותם קרא מן הכתב ושב וציין שהוא מצטער על המעשים; שהוא מצוי באמצע התהליך הטיפולי שאותו החל; שהגיע למעון עם כעסים וחששות, חוסר אמון בעצמו ומיעוט בקשרים מיטביים. הוא מוצא הזדמנות במעון לבטא עצמו; הוא חש שרואים אותו; הוא ער לכך שהוא מצוי בתחילת הדרך ושמסע מאתגר וארוך לפניו. הוא ציין שמאז שהצטרף לקבוצה, הוא מבין את קשייו; הוא טוב מבחינה חברתית; משפיע על אחרים לחיוב; נוטל אחריות; מקבל גבולות שמציבים לו; מצליח לראות את האחר ולהיות אמפתי לסביבה. הוא עדיין מחפש את הדרך להימנע מלהתפרץ אך מביע חרטה וצער עמוקים על הנזק שגרם למתלונן. בשולי הדברים ביקש הזדמנות להמשיך לערוך שינוי אמיתי בחייו.

דין והכרעה

הגיעה השעה לגזור דינו של הנאשם ובכך להביא לסיום את הפרשה החמורה הנדונה במסגרת תיק זה. זוהי השעה בה גוזרים דינו של הנאשם; אך, לגזר - הדין יילמדו השלכות לא רק עליו; יהיו לו השלכות כלפי הציבור בכללו וחשוב הרבה יותר מכך, יהיו לו השלכות כלפי נפגע העבירה, אשר על מצבו, בחלוף תקופה בת למעלה משנתיים ממועד בו קרו האירועים הנדונים כאן, למדנו בהרחבה בתסקירים אשר הוכנו בעניינו והדברים פורטו לעיל.

אכן, למרבה הצער אין זה נדיר לשמוע דיווחים על פגיעות חמורות, שפגעו נערים בנערים אחרים, כבבואה של נגע האלימות החמור שפשה בחברתנו ולא פסח על שום שכבה באוכלוסייה. אין ניתן להתחמק מהתחושה, שההתנהגויות האלימות, המאיימות, האכזריות והפוגעניות חלחלו גם במורד שכבות הגיל שמהן מורכבת החברה ואשר בעבר היו נחלתם של בני העשרים פלוס והשלושים פלוס; בימינו שלנו, שומעים שוב ושוב על אירועים חמורים ואכזריים, אשר בני - נוער, בני - עשרה מעורבים בהם. האלימות פושה בין כותלי בתי - הספר; היא עושה לה שביתה, בפארקים ובגני - השעשועים המאוכלסים בידי בני - נוער; היא מתפרצת במסיבות פרטיות וציבוריות, בבתי פרטיים ובחצרותיהם ואף במועדונים הנועדים לבילוי בני - התשחורת. האמור בתופעה מצערת, המלווה לא פעם, למרבה הצער והפליאה בתיעוד צילומי, כשבסופו של יום, משתמשים אותם עבריינים בסרטונים על מנת לבייש, לסחוט, להפחיד או סתם "לבדר" את חבריהם.

אם בעבר, תיק נוער שעניינו עבריינות קשה הגורמת חבלה חמורה או פגיעה חמורה היה בגדר חזיון נדיר, הרי שבימינו אלה, למרבה הצער, נרשמת מעורבות ודומיננטיות של בני - נוער, קטינים בהגדרתם על - פי דין, בעבירות החמורות ביותר - בתקיפות אלימות חמורות, הגורמות למוות, לפציעות או לחבלות משמעותיות; בפגיעות מיניות חריפות (אינוס, מעשי סדום וכיוצ"ב); סחיטה באיומים ובכוח ובעוד כיוצ"ב.

שינוי חברתי זה איננו מחייב שינוי תפיסתי בהליך ענישת הקטינים. איננו סבורים שיש מקום לנטוש את הכלל הנקוט, שלפיו לשיקול השיקום וההחזרה למוטב של קטינים נלמד משקל ממשי עת באים לעונשם.

דא עקא, בשני היבטים שונים, שיקולים אחרים חייבים לזכות למשקל מוגבר על מנת לפעול למיגור "מכת המדינה" עמה אנו מתמודדים. ב"מכות מדינה" יש להילחם והדרך לעשות כן היא על ידי יצירת הרתעה. מקום בו החינוך נכשל, אין מנוס משימוש בהרתעה; הרתעת היחיד העומד לדין לפני המותב היושב לדין והרתעת הרבים, הלא הם הקטינים האחרים, הסבורים לתומם ש"קטינות מהווה חסינות" וכי בלי קשר למעשי הזוועה שאותם יבצעו, אין הם צפויים לעונשי מאסר ממשיים אלא לכל היותר לטיפול במסגרת הליכי שיקום (במעון נעול או מחוצה לו).

ההיבט הנוסף המחייב "עדכון - מדיניות" הוא היבט ההלימה ובפרט ההלימה לנזק שנגרם לקורבן. אכן, ככל שהמעשים הופכים אכזריים יותר ופוגעניים יותר, פגיעתם בנפגעי העבירות, ובפרט קטינים נפגעי עבירות (ולא רק בהם) היא קשה וחמורה יותר. לא פעם, מותירים המעשים צלקות עמוקות וקשות, אשר נפגע העבירה נושא אותן בנפשו עד יומו האחרון; לעיתים, הוא איננו מצליח כלל ועיקר להתאושש, לחזור לחייו הרגילים, לפתח עצמו ולהגשים עצמו ובכך חייו נהרסים להלכה ולמעשה. זוהי תוצאה קשה, נוראה, אשר מחייבת התחשבות מרחיקת - לכת.

הרצון לשקם את הקטין - העבריין מובן; הוא משקף הן את האינטרס האישי שלו הן את האינטרס הציבורי הרחב. דא עקא, אין הוא יכול להיות מועדף בכל מקרה באורח מוחלט על - פני האינטרס הצודק של הקורבן, שהפוגע בו יענש באורח ראוי והולם.

אמור מעתה - קטין, העומד לדין בגין עבירות חמורות ופוגעניות ובפרט עבירות הכרוכות בהפעלת אלימות קשה או פגיעה מינית קשה צפוי לעונש, המביא בחשבון כשיקול מוביל את שיקול השיקום אך לשיקולי ההלימה וההרתעה יילמד גם כן משקל - נגד של ממש. מקום בו המלצות הגורמים הטיפוליים ושירות המבחן לנוער אינן מאזנות שיקולים אלה כדבעי, לא יהסס בית - המשפט לסטות מאותה המלצה ויטיל עונש המהווה איזון ראוי בין מכלול השיקולים הללו תוך ייחוס משקל מתאים לכל אחד מהם.

במסגרת אחת הפרשות אשר נדונו לפנינו (תפ"ח 32656-12-19, לא פורסם) ניסינו לשרטט מודל עיוני, אשר נועד לסייע לבית - המשפט בבואו לגזור לקטין, המואשם בעבירות חמורות עונש. קבענו שם, כי ככל שעניין לנו בגזירת דינו של קטין צעיר יותר, משקל שיקולי השיקום יגבר על משקלם של שיקולי ההלימה, המניעה וההרתעה; וככל שעסקינן בקטין צעיר פחות, יגבר משקלם של שיקולי ההלימה והללו יטו יותר ויותר את הכף לכיוון ענישה בעלת מאפיינים של הלימה והרתעה, גם אז בלי להתעלם מהשלכת השיקול השיקומי. מכאן, שבבואנו לגזור עונש לקטין, עלינו למצוא את האיזון הראוי בין **שני הקטבים** ולאתר את המיקום הגיאומטרי הנכון, שבו יש להציב את העונש הראוי (ראו בנוסף לעניין זה: ע"פ 8277/10 פלוני נ' **מדינת ישראל**, פסקה 41, ניתן ביום 28.2.11).

קוטב אחד, הוא כאמור **קוטב ההלימה, המניעה וההרתעה**, השואב חיותו מחומרת מעשי העבירות שבוצעו. כאן

באים לידי ביטוי הערכים החברתיים שבהם פגעו המעשים; מידת הפגיעה באותם ערכים ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה (סוגיית מדיניות הענישה היא פחות רלבנטית עת עוסקים בקטינים). נסיבות ביצוע העבירה כוללות, בין היתר, את מידת התכנון; חלקו היחסי של הנאשם באירוע; הנזק אשר עלול היה להיגרם וזה שנגרם; מניעי הנאשם בביצוע המעשה; יכולתו של הנאשם להבין את הפסול שבמעשה ויכולתו להימנע מלבצעו; התגרות נפגע-העבירה; הקרבה לסייג בביצוע המעשה; האכזריות, האלימות וההתעללות שבמעשה; ניצול לרעה של כוחו או מעמדו כלפי נפגע-העבירה.

הקוטב האחר הוא כמפורט לעיל הקוטב השיקומי. כאן ינטלו בחשבון סיכויי הנאשם להשתקם שיקום מלא ולהפוך לאזרח נורמטיבי ותורם אשר נוטל אחריות מלאה על מעשיו ומוכן לשאת בתוצאותיהם.

נדגים את הפעלת המודל הנ"ל:

באשר לקטין צעיר מאד, בן 14 שנים לדוגמה, כמעט תמיד ייטה האיזון לעבר שיקולי השיקום; ביהמ"ש ייטה להימנע מהטלת ענישה מחמירה ומרתיעה כגון מאסר ויעשה מאמץ לאתר מסגרות משקמות, אשר ייתנו מענה למסוכנות הנשקפת מאותו קטין ולצורך לגמול לו על מעשיו כגמולו.

לעומת זאת, מקום בו עסקין **בקטין אשר גילו כמעט 18 שנים בעת ביצוע העבירה,** היחס הבסיסי אל סוגיית ענישתו תדמה מעט יותר ליחס המקובל לגבי בוגרים - **ביהמ"ש ייטה להטיל ענישה הולמת ומרתיעה, אף כי לשיקולי השיקום ייוחס משקל משמעותי הרבה יותר מתוך התחשבות בנתון הבסיסי, שעניינו קטינותו של העושה."**

מודל זה תקף ומתאים גם לעניינו. הערותינו לעיל ביחס לצוק העיתים ולצורך למגר את מכת המדינה משפיעות בסופו של יום על האיזון הנערך לבסוף בין הקטבים - קוטב ההלימה והקוטב השיקומי והדברים ברורים.

בימים אלה ממש ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון ב - ע"פ 3069/22 **מדינת ישראל נ' פלוני** (ניתן ביום 20.12.22), שעניינו העיקרי בשאלת הרשעתו או אי הרשעתו של קטין. לצד זאת, דומה שבין שיטיו של פסק הדין ניתן למצוא שינוי גוון ביחס למוסכמות העבר הנוגעות לענישת קטינים, אשר עברו עבירות חמורות. אל מוסכמות עבר אלו, פרי פסיקת בית המשפט העליון לדורותיו, התייחסו ב"כ הצדדים בטענותיהם שלפנינו, אך דומה שכעת הועם זוהרן וצוק העיתים, אליו התייחסנו לעיל גרם לשינוי הגוון, אשר אליהם נתייחס להלן.

תמורה אחת, עניינה בשאלת **מידת מחויבות בית המשפט להמלצות שירות המבחן לנוער.** אם בעבר קבעה ההלכה הפסוקה כי יש צורך בטעם מיוחד ויוצא דופן על מנת שבית המשפט יסטה מהמלצות אלו (על רקע מעמדו המיוחד של שירות המבחן לנוער בזיקה לאינטרס השיקום שהוא בעל משקל מוגבר כשעסקין בענישת נוער) (ראו לעניין זה למשל: ע"פ 49/09 **מדינת ישראל נ' פלוני**, פסקה 27, ניתן ביום 8.3.09), הרי שכעת חלה התקרבות בין מידת החיוב שבהמלצת שירות המבחן לנוער לבין מידת חיובה של המלצת שירות המבחן למבוגרים.

בפסקה 15 לפסק הדין הנ"ל נקבע כך -

"חרף המשקל הרב שיש ליתן, דרך כלל, להמלצות שירות המבחן, ביחוד בעניינם של קטינים, בסופו של דבר ההכרעה מוטלת על כתפי בית המשפט, ועליו לבסס אותה על מלוא השיקולים והאינטרסים הניצבים לפניו ... בעניינינו-אנו, איני מוצא כי מדובר בפגיעה קונקרטית וחריגה במשיב, שיש בה כדי לגבור על האינטרס החזק בהרשעתו".

השנייה, עוסקת במשקלו הפנימי של שיקול השיקום - אם עד כה, נטו בתי המשפט לסמוך על הערכת שירות המבחן לנוער ביחס לפרוגנוזת השיקום של הנאשם הקטין ולגבש עמדה משלהם בעניין זה בהסתמך על הערכה זו, מנחנו פסק הדין הנ"ל להיזהר בבואנו לייחס עומק והצלחה לתהליך השיקומי בהתחשב במגבלות האנושיות הטבועות. וכפי שנקבע בפסק הדין האמור (סעיף 16 ואילך):

"אני סבור כי המגבלות והכבלים שבהם נתון שופט בשר ודם, מחייבים את זה האחרון למוד היטב את המשקל שניתן לתשובתם ולשיקומם של נאשמים, בבואו להכריע בדבר ענישתם או הרשעתם. ... עמדתי בעבר על הקושי שבו נתקל שכל אנוש, למקרא דברי חז"ל על מעלת התשובה, המעמידה את בעליה במקום שבו צדיקים גמורים אינם עומדים .. נקבע גם כי התשובה אינה מועילה לחוטא כנגד ענישת בית דין 'דלמטה', כך שחרף תשובתו, ותהיה המעולה שבמעולות - ישא החוטא-השב בעונשו...בסיבת הדבר, אבקש להציע - ברוח פרשנותו של רקובר ... כי אף לאחר פעולת התשובה, הממוקדת ביחסו המחשבתי של החוטא-השב לחטאי העבר, עדיין נותר מקום לענישה, שכן זו מבטאת התייחסות מסוימת למעשי העבר, ולרשמים שהותירו, גם בעולם המעשה. ההרשעה, הכורכת עמה גינוי למעשי החוטא, נוטלת אפוא חלק בעיצוב יחסו להתנהגותו העבריינית שבעבר, ומכוח זאת ביכולתה להועיל לו גם לאימוץ דרכו השונה, בהווה ובעתיד. ...מעשים חמורים אלה, שומה עלינו לזכור, אינם נעלמים ואינם נמחקים, מותירים הם רושם בחיי המעשה, בנאשם ובקרבת העבירה. .."

והשלשית, עניינה במשקלו של אינטרס השיקום כאינטרס מוביל עת באים להעניש קטינים אשר ביצעו עבירות חמורות. אם בעבר אינטרס השיקום תפס מקום של בכורה עת באים לענוש קטין, הרי שכעת האמור באינטרס חשוב אך לא בהכרח מכריע; משקלו יאוזן מול אינטרסים ושורה של שיקולים ובהם חומרת מעשיו, מידת הנזק שגרמו, הצורך להרתיע את הרבים ועוד כיוצ"ב.

בסעיפים 15 ואילך בפסק הדין הנ"ל נקבע כך -

"גם טענת המשיב, שלפיה צפויה ההרשעה לפגוע בהליך השיקום שעבר עד כה, ושהוא עודנו עתיד לעבור - אין בה כדי להכריע את הכף. ...בהקשר זה אציין, כי קיים קושי אינהרנטי בטענה כי קביעה שיפוטית בדבר הרשעה תסב נזק כה קשה לתהליך השיקום, עד כדי איונו.... ממילא, **המירב שניתן לעשות בגזר דין אנושי הוא להקל במידה מסוימת בעונש**" ...כללו של דבר: חרף משיכת הלב לסייע ככל הניתן לחוטא-השב, ובכלל זאת אף להימנע מהרשעתו או מענישתו, סבורני כי **טעמים כבדי-משקל מורים לנו לנקוט לגבי צעדים מעין אלה משנה זהירות**. אשר על כן, למרות הרצון שלא לרפות, חלילה, את ידי המשיב, שעשה עד כה דרך שיקומית משמעותית, שיש אך לקוות כי יוסיף לילך בה, סבורני כי מעשיו הקשים - אינם מותירים בידינו ברירה".

מצוידים ברוח הדברים ובהכוונה עקרונית זו, נוכל לפנות לגזור דינו של הנאשם.

הרשעה בדין

בפתח הדברים, בהתאם להמלצת שירות המבחן לנוער ולמעשה בהעדר התנגדות של ב"כ הנאשם אנו מורים על הרשעתו בדיון. המעשים שבעשייתם הורשע חמורים מאד וגרמו נזק אדיר לנפגע העבירה. לא יעלה על הדעת, כי מעשים שכאלו לא יביאו להדבקת כתם ההרשעה לעושה גם אם היה קטין שעה שעשה אותם.

קביעת העונש

בבואנו לקבוע עונשו של הנאשם שלפנינו **נפסע במקביל לשבילי הבניית הענישה; כמובן, שבקביעת התוצאה הסופית, תזכה העובדה שעניין לנו כאן בעבריו קטין** אשר ביצע את המעשים בהיותו כבן 15 ו - 10 חודשים למשקל משמעותי על כל המשמעויות הנלמדות מכך. (על כך שראוי כי התיקון בחוק העונשין שעניינו בהבניית הענישה ישרה את "רוחו" גם על עניינים של קטינים, ראו למשל : ע"פ 4074/18 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 22.7.19)

באנלוגיה לעקרונות הבניית שיקול הדעת בענישה (המיושמים, ככלל, על עניינים של נאשמים בגירים), הרי שהעבירות החמורות שאותן ביצע הנאשם מהוות "אירוע אחד", **שכן בהחלט קיים בין אלו קשר הדוק** - ראו לעניין זה: ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל, מפי כב' השופטת ברק-ארז (ניתן ביום 29.10.14); ע"פ 9308/12 עיסא נ' מדינת ישראל, (ניתן ביום 30.7.15).

הערכים החברתיים בהם פגעו מעשי הנאשם ומידת הפגיעה בהם

תחילה הערכים החברתיים שנפגעו פועל יוצא של מעשי הנאשם. מעשי הנאשם פגעו בגופו של זולתו, בבריאותו הנפשית, בפרטיותו, באוטונומיה שלו על גופו ועל חופש התנועה שלו. עוד פגעו המעשים בשלום הציבור ובביטחונו. **מידת הפגיעה בערכים הללו גבוהה עד קיצונית**. הראיה לכך - הנזקים הדרמטיים שנגרמו כתוצאה מהמעשים.

מדיניות הענישה

מדיניות הענישה בכגון דא מחמירה. בתי המשפט קבעו שוב ושוב שמעשי סחיטה באיומים מחייבים תגובה עונשית המתבטאת בעונשי מאסר ממושכים. מעשי אלימות חמורים, ופגיעות מיניות דוגמת אלו המתוארות בכתב האישום מחייבות אף הן ענישה חמורה ומכאיבה בדמות מאסר ארוך לריצוי בפועל. הערכאות השיפוטיות עמדו לא פעם גם על כך שמעשי הפצה של תצלומים אינטימיים המבזים, מביישים והפוגעים בפרטיותו של אדם מהווים "מכת מדינה" ומחייבים ענישה הולמת.

במסגרתו של ע"פ 395/22 **מדינת ישראל נ' פלוני** (ניתן ביום 18.5.22) עמד כב' השופט נ' סולברג על היבטה השונים של עבירת הסחיטה באיומים, בציינו כדלהלן -

"...עבירת הסחיטה באיומים, על כל מופעיה הרעים, מביאה לפגיעה קשה ביותר, יסודית, בזכותו של הנסחט לאוטונומיה. כפי שניתן לחלץ ממגוון התיאוריות העוסקות במהותה של האוטונומיה, האוטונומיה של הפרט, במובנה הבסיסי ביותר, כוללת שני מרכיבים יסודיים: האחד - האוטונומיה מבטאת בחירה של האדם, ובחירה זו מקבלת ביטוי מעשי בתוכנית פעולה. תכנית הפעולה - יכול שתהיה יציבה, מלאה ומפורטת, ויכול שתהיה חלקית בלבד; המרכיב השני של אוטונומיה הפרט הוא האמצעים הזמינים לעומדים לרשותו, לטובת מימוש בחירתו, ולטובת הגשמת תכנית הפעולה שלו. האמצעים הזמינים קובעים את תחום התחולה של האוטונומיה, את גבולות גזרתה, שכן הפרט האוטונומי יכול לתכנן, ולממש את תכנית הפעולה שלו, אם ורק אם הוא מניח את זמירותם של האמצעים ההכרחיים להגשמתה. כך, ניתן לאפיין את האוטונומיה של הפרט, באופן בסיסי, "ככזו שחלה על מעשי בחירה, אשר מוגדרים, בתורם, בהתאם לאמצעים הזמינים לו" (אביחי דורפמן "כיבוד האדם והמשפט החוקתי הישראלי", עיוני משפט לו 111, 129-130 (2013)). אדגיש, כי

עמוד 15

מדובר בהגדרה שלדית ו'רזה', אשר ניתן לצקת לה תכנים שונים, 'עבים' יותר או פחות. מעצם טיבה, עבירת הסחיטה באיומים מביאה לפגיעה באוטונומיה של הנסחט, שכן לנוכח המורא המוטל עליו מתוקף האיום, נפגעת יכולתו לבחור ולתכנן את פעולותיו באופן חופשי, לפחות במישור חיים מסוים. יכולת זו מוכפפת למאוויו של הסוחט, אשר משתמש בנסחט ככלי להגשמת רצונו, ולא מאפשר לו לספר את סיפור חייו. טענה זו מתקיימת ביתר שאת, במקרים כגון המקרה דנן, שבהם הנסחט ביצע את הפעולה הנדרשת על-ידי הסוחט; כך, לא רק שיכולתו של הנסחט לתכנן את חייו נפגעת, אלא שמעשיו מוכפפים בפועל לרצונו של הסוחט. **לא בכדי הפריד המחוקק בין מקרה של סחיטה באיומים שבו לא בוצע המעשה הנדרש, אשר דינו מאסר 7 שנים, לבין מקרה שבו הסחיטה הביאה לביצוע המעשה, אשר דינו מאסר 9 שנים (סעיף 428 לחוק העונשין)...**" (כאן המקום לציין, כי בעניינו מתקיימת העבירה האמורה בהתאם לסעיף 428 סיפא לחוק העונשין) (ראו בנוסף: ע"פ 5057/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 26, ניתן ביום 28.12.22) (ההדגשות אינן במקור).

זאת ועוד, במסגרתו של ע"פ 6690/07 פלוני נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 10.3.08) עמדה כב' השופטת ע' ארבל על החומרה הטמונה בעבירות מין המבוצעות בקטינים -

"על החומרה שיש בעבירות מין, לא כל שכן כאשר הן מבוצעות בקרבן קטין או קטינה, דומה כי אין צורך להכביר מילים. חילול כבוד האדם של הקרבן, ניצול התמימות האמון, חוסר האונים ואי היכולת להתנגד באופן משמעותי שמאפיינים פעמים רבות קרבנות עבירה קטינים, ניצול החשש והפחד אצל רבים מהם מחשיפת המעשים, הצלקות הנפשיות העמוקות הנחרתות בנפשם, הפגיעה בתפקודם השוטף במסגרות החיים השונות, הזוגיות, החברתיות, האישיות ואחרות - כל אלה הם אך מקצת הטעמים לחומרתן היתרה של עבירות המין המבוצעות בקטינים. הגנה על שלומם של קטינים, על שלמות גופם ונפשם הינה אינטרס חברתי מוגן על ידי דיני העונשין. על העונש הנגזר במקרים שעניינם לשקף את ההגנה על כבודם, גופם ונפשם של קטינים וקטניות ולהרחיק מן הציבור את אלו מהם נשקף להם סיכון. על העונש לשקף את הסלידה מן המעשים, את הוקעתם, ולשלוח מסר מרתיע לעברייני שעינינו נידון ולציבור העבריינים בכוח".

על מנת לאתר כדבעי את העונש המתאים לעניינו של הנאשם, עיינו בפסיקה רחבה העוסקת, בין היתר, בביצוע של עבירות שעניינן מעשה סדום, מעשים מגונים בנסיבות מחמירות וסחיטה באיומים שבוצעו על ידי קטין בקטינים אחרים. נאמר מיד, עת עסקינן בקטינים, הרי ש"מדיניות הענישה" (לה משקל משמעותי הרבה יותר עת עסקינן בבגירים) היא מגוונת ואינה אחידה. ברי, כי עניין זה נובע משקלול גילו של הקטין, הנסיבות הפרטניות של כל מקרה ומתוך מתן משקל ראוי לשיקולים של שיקום הקטין, והצורך לטפל בו. עוד ראוי להזכיר, כי סעיף 25(ב) לחוק הנוער מורה, כי על אף האמור בכל דין אין חובה להשית עונש מינימום על מי שהיה קטין ביום ביצוע העבירה. ודוק, אילו בענייננו היה הנאשם בגיר בעת ביצוע עבירות המין, הרי שלצדן של אלה היה קבוע עונש מזערי כמפורט בסעיף 355 לחוק העונשין.

לצד זאת, **חשוב להזכיר, כי קטינות אינה מזכה בחסינות מפני ענישה משמעותית**. משמע, לצד המשקל המוגבר הניתן כאמור לשיקולי השיקום, קיימת חובה להעניק משקל הולם לשיקולים הנוגעים לגמול, להרתעה ולסיכויי השיקום של נפגעי העבירה (ע"פ 5355/14 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 27.10.15; ע"פ 1465/20 מדינת ישראל נ' פלוני, ניתן ביום 19.3.20).

כך למשל, במסגרתו של ע"פ 3732/19 פלוני נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 24.10.19) הורשע קטין (בן 16), לאחר ניהול הוכחות, בביצוע של שתי עבירות שעניינן מעשה סדום בקטין (שטרם מלאו לו 14) ובעבירה של איומים. בית המשפט העליון העמיד את עונשו על **חמש שנות מאסר לריצוי בפועל** (בהתחשב בגילו הצעיר של המערער) ופיצוי בסך 100,000 ₪.

בפרשה נוספת שנדונה במסגרתו של ע"פ 6590/17 מדינת ישראל נ' פלוני (ניתן ביום 11.11.18) הורשע קטין (בן 17 ו- 11 חודשים), בהתאם להודאתו, בביצוע של עבירות שעניינן מעשה סדום תוך שימוש בכוח ובאיומים, שהופנו

כלפי קטין(בן 13.5). בית המשפט העליון במקרה זה אישר עונש **מאסר לריצוי בפועל בן ארבע שנים ומחצה** (בנוסף להפעלתם של שני מאסרים מותנים).

במסגרתו של ע"פ 97/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 19.3.12) הורשע קטין, על יסוד הודאתו, בביצוע של עבירות שעניינן מעשה סדום בנסיבות מחמירות; מעשים מגונים ותקיפת קטין. עובדות המקרה לימדו, כי המערער היה כבן 17 וקרוב העבירה הייתה כבת 14 במועד ביצוע העבירה. בית המשפט העליון אישר עונש **מאסר לריצוי בפועל בן 42 חודשים**

במסגרתו של ע"פ 2661/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 19.11.12) הורשע קטין **כבן 17**, לאחר ניהול הוכחות, בעבירות שעניינן **מעשה סדום בנסיבות מחמירות** בקטין מתחת לגיל 14 ובתקיפה. העבירות במקרה זה בוצעו במסגרת מעון נעול בו שהה המערער (בעוד מאסר מותנה ממושך תלוי ועומד כנגדו). בית המשפט העליון אישר עונש מאסר בן **שלוש שנות מאסר בפועל** (בנוסף להפעלת המאסר המותנה).

בפרשה נוספת שנדונה במסגרתו של ע"פ 8277/10 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 28.2.11) הושת על המערער (**קטין בן 14**), **שהות של 24 חודשים במעון הנעול "גלעם"**, בגין ביצוע של עבירות שעניינן **מעשה סדום בחבורה**; ומעשה מגונה תוך שימוש בכוח או הפעלת אמצעי לחץ אחרים.

ראו בנוסף: ע"פ 5884/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 26.5.14); ע"פ 8978/18 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 4.2.20); ע"פ 5593/21 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 21.10.21); ע"פ 7870/19 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 14.4.21); ע"פ 8631/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 10.3.16); ע"פ 662/20 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 6.4.21).

נסיבות ביצוע העבירות

נסיבות ביצוע העבירות חמורות. **מדובר במעשה מתוכנן ואף "מתגלגל". מעשה שארך שעות ובוצע על פני מספר זירות.** לכל בר דעת היה ברור מה עלולות להיות תוצאות המעשים - הפעלת סחיטה באיומים ובאלימות קשה (ובכללה אלימות מינית חמורה) תוך ביזוי הנסחט השפלתו והתעללות בו צפויה להוביל לפגיעה חמורה וקשה בעלת אופי ארוך טווח לנפגע המעשים. כך אכן ארע ועיון בתסקירי נפגע העבירה מלמדים זאת כמאה עדים.

אין לקבל טענת הסנגור שלפיה עניין לנו בנפגע עבירה אשר מלכתחילה היה "מוחלש", מי שהשתמש בסמים כקטין ומי שסבל מבעיות רגשיות והתנהגותיות קודם לפגיעה. במובן מסוים, יש בכך כדי להחמיר את מעשי הנאשם. פגיעה הנעשית באדם "מוחלש" חמורה עוד יותר מזו המבוצעת במי שאיננו סובל מבעיות רגשיות כאלה או אחרות. סיבותיו של הנאשם לביצוע המעשים הן רצונו לגבות שלא כחוק כספים שנפגע העבירה חב לו כפועל יוצא של מכירת סמים. האמור בפעולה עבריינית במובהק; פעולה המאפיינת עבריינים מנוסים המנצלים כוחם ועדיפותם הפיזית כדי לדרוש ולקבל מקרבנותיהם כספים שמגיעים להם וגם כאלה שאינם מגיעים להם (כפי שלבסוף ארע כאן). הנאשם יכול היה וצריך היה להימנע מלבצע את המעשה. הוא הבין היטב משמעותו. אכן, הנאשם היה צעיר, צעיר מאד כשעשה את המעשים. יש בכך כדי לעמעם מעט את מישור הבנת חומרת המעשים ואת פגיעתם הרעה. אין בכך כדי לעמעם את הפגיעה בנפגע העבירה.

במעשיו של הנאשם בלטו מאפיינים מובהקים ודומיננטיים של אכזריות אלימות והתעללות וניצול חולשתו היחסית של נפגע העבירות. קריאת המעשים שאותם ביצע הנאשם מחייבת הכרה בהם כמעשים אכזריים באורח יוצא דופן; אלימים משפילים ומבזים את הזולת באורח בלתי נתפס.

אילו צריכים היינו לקבוע מתחם ענישה הולם למעשיו של הנאשם (כבגיר) אין ספק שמתחם זה היה נקבע מתחילתו מעל ל- 10 שנות מאסר לנשיאה בפועל; ובהחלט ייתכן שקצהו העליון של מתחם שכזה עשוי היה לעמוד על 15 שנות מאסר ואולי אף מעבר לכך.

העונש המתאים לנאשם

עם זאת, משעסקין בגזירת עונשו של קטין (וחרף התזוזה המסוימת שחלה באיזון בין שיקולי הענישה השונים בעניינם של קטינים כמפורט לעיל), ראוי לבחון ביסודיות את נתוני השיקום של הנאשם. האם התהליך השיקומי שהשתתף בו עד כה מוצה והביא לשיקום? וככל שהשיקום המלא טרם הושג מה היא פרוגנוזה השיקום או בשפת החוק קיומו של "סיכוי של ממש שישתקם" (ראו סעיף 40ד(א) לחוק).

מצבו השיקומי של הנאשם - חיתוך מצב

לצורך זה יש ללמוד לעומק ולנתח את תסקירי שירות המבחן לנוער בעניינו של הנאשם וכן את עדויותיהם של אנשי צוות המעון בו שוהה הנאשם כמו גם דבריה של קצינת המבחן לנוער ודברי הנאשם עצמו לפנינו. הדברים הובאו בהרחבה לעיל ואין צורך לחזור עליהם באריכות. בניתוח הדברים קרובים אנו בהשקפתנו להשקפה שהובעה על ידי ב"כ המאשימה. התחושה המתקבלת למקרא הדברים ולמשמע העדויות היא כי הנאשם מצליח כלפי חוץ לייצר תדמית של התנהגות ראויה והבנה של חומרת מעשיו והפנמת הפסול הטמון בהם. דא עקא, מבין שיטי חוות הדעת והעדויות ולעיתים גם על גביהן עולה בבירור כי קיים רובד שלם של התנהלות כוחנית; של מנהיגות שלילית; של אי קבלה מלאה של מרות צוות המעון; של הימנעות משיתוף בעולמו הפנימי; של תפיסות בעייתיות ומעוותות של שימוש במין כאמצעי לאכיפת רצונו על אחרים.

אנו סבורים אפוא, לא רק שאין לומר על הנאשם כי הוא שוקם (על כך שזה המצב אין למעשה חולק); אלא שפרוגנוזה השיקום לוטה בערפל. אין לדעת אם התהליך השיקומי בו מצוי הנאשם אכן "נוגע" בחלקיו הפנימיים שמא הוא יודע בחוכמתו לייצר אצל אנשי הצוות והמדריכים השונים תחושה שהוא משתף פעולה נתרם ומשנה גישתו באורח מהותי אך בפועל האמור בלא יותר מ"הצגה" שנועדת להשגת רווח משני בדמות המלצה להקלה בעונשו.

בחינת המלצת שירות המבחן לנוער

נקדים ונציין, כי אכן שירות המבחן מהווה גורם משמעותי השלוב במסגרתו של ההליך הפלילי, בפרט עת עסקין בקטינים. עם זאת, נדגיש כי ההמלצות הטמונות בחובו של התסקיר מצטרפות בסופו של יום למכלול השיקולים המונחים בפני בית המשפט. משכך, ברי כי ההכרעה הסופית נתונה למותב היושב בדין (ראו למשל: ע"פ 8242/15 פלוני נ' **מדינת ישראל**, פסקה 12, ניתן ביום 11.12.16)

לאור זאת, סברנו שהמלצת שירות המבחן לנוער בעניינו של הנאשם, המלצה המבוססת על ראייה שיקומית, על המשך

שילובו של הנאשם בקבוצות טיפוליות במסגרת המעון הנעול ובהארכת תקופת שהייתו במעון נעול לצורך המשך התהליך השיקומי אותו הוא החל לפני כשנה (במסגרת המעון כחצי שנה), איננה מאזנת כראוי בין שיקולי הענישה השונים. היא מייחסת, שלא בצדק, משקל מוגזם ובלתי פרופורציוני לתהליך השיקומי ומייחסת משקל חסר לשיקולי ההלימה, ההרתעה והמניעה. אף יש בה התעלמות מסבלו של הקורבן, ומן הנסיבות שהביאו את הנאשם לפגוע בו פגיעה ברוטאלית, קשה ומבזה, חסרת פשר והיגיון. אמרנו כבר, ספק בעינינו אם התהליך השיקומי שעובר הנאשם מניב פירות ממשיים; ספק אם יש בו כדי לייצר את השינוי האישיותי וההתנהגותי המתחייב ביחס למי שביצע את המעשים המזוועים שבעשייתם הורשע הנאשם. שיקולי ההלימה ההרתעה ובפרט מצבו החמור של נפגע העבירה והנזקים הנפשיים החמורים שנגרמו לו מחייבים ייחוס משקל מוגבר לצד ההחמרה.

סמוכים ובטוחים אנו כי אין מנוס, בנסיבותיו של מקרה זה, לסטות באורח מהותי ומשמעותי מהמלצת שירות המבחן לנוער. לנאשם שלפנינו ימלאו בימים אלה 18 שנים. מאותו רגע ואילך הוא לא יהיה עוד קטין. התקופה שחלפה מאז ביצוע מעשי העבירה ועד היום לא נוצלה לעריכת השינוי המתבקש. לפיכך, לשיקולי ההלימה, המניעה וההרתעה ייחוס כאן משקל בכורה. אין מנוס מהטלת מאסר לנשיאה בפועל על הנאשם. אין מנוס מלקבוע שעונש זה יהיה לתקופה משמעותית, כזו אשר תשקף מצד אחד את חומרת המעשים ומצד שני את גילו הצעיר של הנאשם עת ביצע את המעשים כמו גם את נסיבותיו האישיות הקשות, אשר תוארו ב"תסקיר האב" אשר הוגש לגביו.

בסופו של יום מצאנו להטיל על הנאשם עונשים כדלקמן:

א. **6 שנות מאסר לריצוי בפועל** בניכוי 12 חודשים (הכוללים חלק מתקופת שהייתו של הנאשם במעון נעול וכן את תקופת המעצר הממשי שבה הוחזק הנאשם).

כאן המקום לציין, כי בכל הקשור לסוגיית ניכוי ימי שהייתו של הנאשם במעון נעול, הרי שעיינו כדבעי בעמדות הצדדים הנוגעות אל זו. הסנגור המלומד חזר על העמדה ועל הנימוקים אשר השמיע בעל פה בפנינו תוך הפנייה לפסיקה הרלוונטית - ע"פ 6736/16 **פלוני נ' מדינת ישראל** (ניתן ביום 12.1.17). כמו כן, התקבלה תגובת המדינה שבמסגרתה בשים לב למסוכנות אשר נשקפת לדעתה מהנאשם ולשיקולים האחרים אשר פורטו באותו פסק דין אין מקום להורות על ניכוי נוסף מעבר לתקופת המעצר הממשי.

שקלנו בדבר, והנחנו לנגד עינינו את השיקולים וההנחיות של בית המשפט העליון באותה החלטה. סברנו כי ההגנות מחייבת ניכוי חלקי, כמפורט לעיל, של תקופת ההחזקה במעון נעול מתוך התחשבות בכך שמדובר במסגרת כופה ומחייבת אשר בה משמעת קשה וחמורה שבמסגרתה עשה הנאשם מאמצים להשתתף בהליך שיקומי גם אם זה לא הושלם ולא צלח עד תום. הבאנו בחשבון גם את העובדה שבמועד הגשת כתב האישום היה הנאשם נער כבן 16 שנים וכי אילו הוחזק במעצר באותה תקופה היה מוחזק בבית מעצר לקטינים שהוא שונה מבחינת תנאיו מבית מעצר רגיל, וכעת מירב הסיכויים הינם כי בשים לב למועד שבו הוא צפוי להתחיל לרצות את עונשו יהא הדבר בבית סוהר למבוגרים דווקא.

הנאשם יתייצב ביום 5.3.23 בבית מעצר קישון לתחילת ריצוי העונש. התנאים בהם הוא נתון כיום ימשיכו לחול לצורך הבטחת התייצבותו.

ב. 18 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה מסוג פשע שיש בה יסוד של איום, אלימות, פגיעה מינית.

ג. 6 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך 3 שנים עבירה מסוג עוון שיש בה יסוד של איום, אלימות, פגיעה מינית או פגיעה בפרטיות.

ד. הנאשם יפצה את נפגע העבירה בסך של 120,000 ₪. סכום הפיצוי ישולם ב-120 תשלומים שווים ורצופים החל ביום 1.1.24 ובכל 1 בחודש שלאחריו ויועבר לנפגע העבירה לפי פרטים עדכניים שיימסרו בידי המאשימה. אי תשלום אחד התשלומים במועד יעמיד את יתרת הפיצוי לפירעון מיידי. נאסר על הנאשם ליצור קשר ישיר או עקיף עם נפגע העבירה בכול הנוגע לפיצוי.

זכות ערעור כחוק.

**ניתן ביום, ג' שבט תשפ"ג,
25 ינואר 2023, בנוכחות
הצדדים.**

איל באומגרט, שופט

ערן קוטון, שופט

אבי לוי, שופט [אב"ד]